

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[יח]

(מ, יא) וּמִשְׁחָתָה אֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת פְּנֵי וְקַדְשֹׁתָהּ אֹתוֹ:

מדוע בכיור ובבגדי כהונה כתוב "וקדשת", ובמשכן וכליו ומזבח כתוב "והיה קודש"

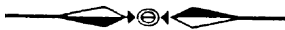
(מ, יא) ומשחת את הכיור כו' וקדשת אותו. לא¹ כתוב והיה קודש בכיור, וכן בכהן גדול כתיב (פסוק יג) והלבשת כו'. הענין, מפני שלדעת, מי כיור אין מועלין בהן, דנתנו לרחיצה ולהנות לכהנים, וכן בגדי כהונה אין מועלין בהן, דנתנו להנות בהן, כדאמר קידושין נד א דו"ק².

[יט]

(מ, יא) וּמִשְׁחָתָה אֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת פְּנֵי וְקַדְשֹׁתָהּ אֹתוֹ:

כיון שהכיור בכלל כלי המזבח, מדוע לא נמשח עם כלי המזבח, אלא לחוד לאחר מכן

(מ, יא) והנה³ בפרק שני מדות (מנחות ז, א) אמר, דמדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ, ולכן בירוציהם קדוש. ולכן נראה, דהכיור צוה השם יתברך לתת בו מים (פסוק ז), ואחרי זה למושחו (פסוק יא), אם כן לא נמשח מבפנים רק מבחוץ, ובו לא היו בירוצים, דאין בירוצים למים, ולכן כתוב הכיור בפני עצמו

[יט]

³ [יט] מהפסוקים, (מ, יא) – "וי משחת את מזבח העלה ואת כל פליו וקדשת את המזבח ויהיה המזבח קדש קדשים: (יא) ומשחת את הכיור ואת פניו וקדשת אותו" מבואר, שקודם משח את המזבח וכליו, ורק לאחר מכן את הכיור. ויש לדקדק, דהנה מבואר בזבחים (נט, א) דהכיור נכלל בכלי המזבח, דאמרו שם, שהטעם שלא הניחו את הכיור בין כותל אולם ולצפון בין אולם למזבח, כיון שצריך להיות צפון פנוי מכלים, ופירש רש"י דהכיור בכלל כלי הוא, ולפי זה יש לדקדק, מדוע לא נכלל הכיור במשיחת כל כלי המזבח, ורק לאחר משיחת המזבח וכליו כתוב למשוח את הכיור.

ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר במנחות (ז, א), דכל כלי המשכן נמשחו מבפנים, אלא שמידות הלח נמשחו גם מבחוץ, ולכן בירוציהן, היינו מה שנופל מהכלי לאחר שנתמלא (רש"י מנחות שם), קודש, כיון שמבחוץ מתקדש, אבל מדות היבש לא נמשחו מהחוץ, לכן בירוציהן חול.

והנה, הכיור על כורחך לא נמשח מבפנים ככל הכלים, שהרי משיחתו לאחר שממלאו מים, דכתיב קודם (בפסוק ז) "ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שם מים", ולאחר מכן כתוב (בפסוק יא), שימשחו, על כורחך דלא נמשח הכיור מבפנים כשאר הכלים, אלא רק מבחוץ. ובו לא היו בירוצים, דאין בירוצים למים". [לא הבנתי מה נתכוון בזה].

וכיון שמשחת הכיור אינה ככל הכלים, שלא נמשח הכיור מבפנים, לכן לא כתבה תורה משיחת הכיור עם שאר כלי המזבח, אלא לאחר מכן, אף על פי שהוא נכלל בכלי המזבח. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹ [יח] על הפסוק (מ, יא) "ומשחת את הכיור ואת פניו וקדשת אותו", יש לדקדק, דבפסוק ט' במשיחת המשכן וכליו כתוב (פסוק ט) "וקדשת אותו ואת כל פליו ויהיה קדש", וכן במשיחת המזבח כתוב (פסוק י) "וקדשת את המזבח ויהיה המזבח קדש קדשים", אם כן מדוע שינה הכתוב במשיחת הכיור, וכתוב "וקדשת אותו", ולא כתוב "והיה קודש". וכן יש לדקדק להלן בבגדי כהונה דכתיב (פסוק יג) "והלבשת את אהרן את בגדי הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו וכהן לי", ולא כתוב "והיה קודש".

ומבאר המשך חכמה דלשון "והיה קודש" משמעו שהוא קדוש בעצמותו ומועלים בו, אבל הלשון "וקדשת אותו" משמע שאינו קדוש בעצמו, ואין מועלין בו, אבל אתה מקדשו להשתמש בו. [וכן משמע בתמורה (ה, ב) דאמרו שלשון "והיה קודש" משמעו בהוותיו יהא ואין לו פדיון], ולפי זה, הוא הדין שיש לו מעילה, כי בהוותו הוא קודש.

ולפי זה יש לומר, שמי כיור אין מועלין בהם, כיון שנתנו לרחיצה ולהנות לכהנים, וכן הוא בבגדי כהונה, כדאמרו בקידושין (נד, א) [בגדפס: נג]. והוא טעות סופר. שבבגדי כהונה אין מועלין כי נתנו להנות מהם ולא ניתנה תורה למלאכי השרת.

ועל פי זה מבואר הכל היטב, דבכיור ובבגדי כהונה לא כתוב "והיה קודש", כיון שאין מועלין בהם, ואין הוותין קדוש כל כך, לכן כתוב "וקדשת". ומישוב הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: הטעם שבכיור ובבגדי כהונה לא כתוב "והיה קודש", אלא כתוב "וקדשת", כיון שאין מועלין בהם, שנתנו להנות מהם לכהנים, ולשון והיה קודש משמע שמועלין בהם.

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(מ, יד-טו) - (יד) וְאֵת בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם פְּתָנֹת: (טו)
וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם פְּאֶשֶׁר מְשַׁחְתָּ אֶת אֲבִיהֶם וְכִהְנוּ לִי וְהִיְתָה לְהִיֵּית
לְהֶם מְשַׁחְתָּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם:

מדוע כתוב עוד פעם "והיתה להם משחתם לכהונת כו'". ומדוע כתוב שמשחם
לאחר לבישת הכותנת בלבד

(מ, יד-טו) ואת בניו תקריב והלבשת כותנות ומשחת אותם כו'
להיות להם משחתם. נראה⁵, דכמו דכתב הרב אבן עזרא (כט, ז

כהונה הלבשים משה. מכל מקום מבואר, שלפני לבישת הכותנות כבר היו
לבושים במכנסים, לכן כתוב משיחת בני אהרן לאחר לבישת כותנות, כי
משיחתן נעשתה כשהם לבושים בשני בגדים בלבד.

ואל תתמה על זה שמשחתן היתה כשאנינם לבושים בכל בגדי כהונה,
דאפילו משיחת אהרן הכהן היתה לפני שהיה לבוש בכל שמונת בגדי
כהונה, דלעיל במשיחת אהרן הכהן כתיב (כט, ו-ז) "וְשָׁמַתְּ הַמִּצְנֶפֶת עַל
רֹאשׁוֹ וְנָתַתְּ אֶת נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת: (ז) וְלִקְחָתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיִצְקָתָּ
עַל רֹאשׁוֹ וּמְשַׁחְתָּ אֹתוֹ", ומשמע שנמשח לאחר שהיה לבוש במצנפת, אבל
האבן עזרא (כט, ז ד"ה על ראשו) הקשה, איך יתכן לצקת על ראשו כשיש
עליו מצנפת, והא יציקת השמן היא על הראש ממש, וכתב, דבאמת יצק
השמן על ראשו לפני שלבש את המצנפת, אם כן, גם כאן, לפני שלבשו את
כל בגדי הכהונה נמשו בשמן המשחה.

ועל פי זה יאירו לנו דברי חז"ל, דהנה בהרמת הדשן כתוב רק שני בגדים,
כותנת ומכנסים, דכתיב (ויקרא ו, ג) "וְלִבְשׁ הַפָּהָן מְדוּ בַד וּמְכַנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ
עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֵלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצְל
הַמִּזְבֵּחַ", ואמר ריש לקיש ביומא (שם), דהרמת הדשן כשרה בשני בגדים
בלבד, ואינה עבודה ככל העבודות. ולכאורה הוא תימה, הא הרמת הדשן
אסורה בזר (יומא כד, א), וכהן שלא לבש כל ארבעת בגדי כהונה, זר הוא,
דתנן בזבחים (טו, ב) דכהן שחסר בגדים עבודתו פסולה, ואפילו בגד אחד,
כדתניא להלן בזבחים (יח, א), אם כן איך מותר לכהן חסר אבנט ומגבעת
להרים את הדשן, והא לזר יחשב.

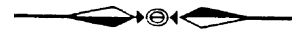
אבל לאור המבואר אתי שפיר, דכיון שנמשחו בני אהרן כשהם לבושים רק
מכנסים וכותנות, ועל זה כתיב (מ, טו) "וְהִיְתָה לְהִיֵּית לְהֶם מְשַׁחְתָּם לְכַהֲנַת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם", שמע מינא, שעל ידי משיחתן כשהם לבושים במכנסים
וכותנות בלבד הם כהנים. ואף על פי שבזבחים למדו חז"ל שרק כאשר כל
בגדיהם עליהם נעשים כהנים, דגרסינן (יז, ב) "מחוסר בגדים. מנלן, אמר
רבי אבובא אמר רבי יוחנן, ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר

(פסוק יא), ולא נכתב בכלל כלי המזבח (פסוק י), משום דהוא
נמשח מבחוץ לבד, והוא נכלל בכלל כלים, יעויין זבחים נט, א
צפונה, שיהא צפון פנוי מכלים, וכיור כלי הוא, רש"י (זבחים,
שם, ד"ה שיהא), ודו"ק⁴.

[כ]

⁴ תמצית דבריו: יש לדקדק, כיון שהכיוור בכלל כלי המזבח, מדוע
לא נמשח עם כלי המזבח. והטעם בזה, שכל כלי המשכן נמשחו
בפנים, ויש שנמשחו אף מבחוץ, אבל הכיור נמשח רק מבחוץ,
שהרי קודם הביא לתוכו מים. וכיון שמשחתו שונה משאר כלי
המזבח, לכן לא נכלל במשיחת כל כלי המזבח, אלא לחוד.

[כ]

⁵ [כ] על הפסוקים (מ, יד-טו) - "וְאֵת בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם פְּתָנֹת:
(טו) וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם פְּאֶשֶׁר מְשַׁחְתָּ אֶת אֲבִיהֶם וְכִהְנוּ לִי וְהִיְתָה לְהִיֵּית לְהֶם
מְשַׁחְתָּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם", יש לדקדק, דהנה, לפני כן במשיחת אהרן
הכהן כתוב (מ, יג) "וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהֱרֹן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמְשַׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדְשְׁתָּ
אֹתוֹ וְכָהֵן לִי", מבואר, שלאחר שהלבישו את כל שמונת בגדי הכהונה משחו
בשמן המשחה, ומדוע בכני אהרן שהיה להם ארבעה בגדי כהונה, כתוב
משיחה אחרי לבישת הכותנת בלבד, והוא פלא גדול. ועוד יש לדקדק, מהו
יתור הלשון בפסוק "וְהִיְתָה לְהִיֵּית לְהֶם מְשַׁחְתָּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם",
דנראה כשפת יתור, ובאהרן הכהן כתוב רק "וּמְשַׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדְשְׁתָּ אֹתוֹ וְכָהֵן
לִי".

ומבאר המשך חכמה, דבאמת משיחת בני אהרן היתה לאחר לבישת שני
בגדים בלבד, מכנסים וכותנות, שאף על פי שכתוב כותנות בלבד ולא
מכנסים וכותנות, מכל מקום אמרו חז"ל ביומא (כג, ב) שאין לך דבר שקודם
למכנסים, והטעם שלא כתוב מכנסים בלבישת בגדי בני אהרן הכהן אלא
כותנות, כדכתיב לעיל (כט, ח-ט) "וְאֵת בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם פְּתָנֹת:
(ט) וְחִגַּרְתָּ אֹתָם אֲבָנֹת אֶהֱרֹן וּבְנֵי וְחִבַּשְׁתָּ לְהֶם מְגִבְעַת וְהִיְתָה לְהֶם כְּהֵנָה
לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יָד אֶהֱרֹן וְיָד בְּנָיו", מבאר הרמב"ן (כט, ט ד"ה וחגרת),
דמכנסים לא היה משה מלבישם, אלא לבשו לבד משום צניעות, ושאר בגדי

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דברהמת דשן לא הזכיר (ויקרא ו, ג) רק מכנסים וכתונת, משום שכשרה בשני כלים, ונמשחו כן (מ, יד-טו), ואחרי כן כשלבשו כל הבגדים, הזה עליהן ועל הבגדים (כט, כא). וזה מרמז המסורה, יעויין בבעל הטורים, דמשחתם בהם מום בהם (ויקרא כב, כה), דברהמת דכשרה בשני כלים, כשרים בעלי מומין, כדאמר ריש לקיש שם ביומא, ודו"ק בכל זה⁶.

הראוי לכל העבודות שהצריכה תורה כל בגדי כהונה, אבל לתרומת הדשן לא הצריכה תורה אלא הבגדים שנמשח בהם.

וכל זה מרמז במסורה המובא בבעל הטורים (מ, טו), דאיתא במסורה על התיבה "משחתם", דב' פעמים כתוב בתורה משחתם, א' כאן, ב' (כב, כה) "כִּי מְשַׁחְתֶּם פָּהֶם מוֹם פֶּם לֹא יֵרְצוּ לָכֶם", ורמז גדול מאוד יש כאן, ללמד, שקדושת הכהנים שעל ידי משיחה בלבד, דהיינו לעבודה שאין צריך כהונה בכל בגדי כהונה, אלא די בבגדים שנמשחו בהם, עבודה זו יכולה להיות בבעלי מומין, כדאמר ריש לקיש ביומא (שם), שהרמת הדשן כשרה בבעלי מום, וזה מרמז בכתוב (מ, טו-טז) "וְהִיטָה לְהִיט לָהֶם מְשַׁחְתֶּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם", שכהונתם להרמת הדשן, שהיא כשרה בבעל מום, לכן כתיב במקום אחר (כב, כה) "כִּי מְשַׁחְתֶּם פָּהֶם מוֹם פֶּם לֹא יֵרְצוּ לָכֶם", היינו שאפילו שימשחו, מכל מקום, משיחתם אינה פוסלת בעלי מומין, ומיושב כל הדקדוקים בסיעתא דשמיא.

⁶ **תמצית דבריו: יש לתת טעם, מדוע כתוב עוד פעם "והיתה להם משחתם לכהונת כו"ו". ומדוע כתוב שמשחם לאחר לבישת הכותנת בלבד. והביאור בזה, שלאחר שלבשו מכנסים וכותנות – שאין לך דבר וקדם למכנסים – נמשחו בשמן המשחה, ונתקדשו להרמת הדשן בלבד, שדי לה בשני בגדים, מכנסים וכותנות. ולאחר מכן לבשו אבנט ומגבעת, והזה עליהם מדם המזבח ומשמן המשחה, ונתקדשו להיות כהנים לכל העבודות רק כשהם לבושים בכל בגדי כהונה. לכן כתוב ומשחתם כו"ו, ללמד, שמשחתם זו בז' בגדים, מכשרתן להיות כהנים לעבודה, שדי בה משיחה זו בז' בגדים. ויש רמז בזה במסורה, שכתוב משחתם מום בם, לרמז, שעבודה זו שהיא במשיחתן, כשרה בבעלי מומין, דהיינו הרמת הדשן.**

ד"ה על ראשו), שמה שנאמר (כט, ז) ויצוק על ראש אהרן, היה קודם לבישת המצנפת (כט, ו), יעויין שם, כן אם נאמר שעשה יציקה ומשיחה על ראש של בניו, היה טרם לבשו המגבעות, ונמצא שלבשו רק הכתונות והמכנסים, כדאמרו, מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים [יומא כג, ב], רק שלא הלבישם משה כמו שכתב הרמב"ן (כט, ט ד"ה וחגרת), אך הכתונות לבדן היה מלבישן והיה מושחן, וכן מצאנו לתנאי (יומא, שם) דסברי

קרא (כט, ט) וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחקת עולם, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" ע"כ.

אלא על כורחך דשתי סוגי כהונה הם: א. לאחר משיחתן, כשהם לבושים במכנסים וכותנות בלבד, לבשו את כל בגדי הכהונה, והזה עליהם מהדם ומשמן המשחה, כדכתיב לעיל (כט, כא) "וְלִקְחֶתָּ מִן הַדָּם אֶשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהִיטָה עַל אֶהָרֹן וְעַל בְּגָדָיו וְעַל בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ וְקִדְשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ", וצריך ביאור הא כבר נתקדשו במכנסים וכותנות בלבד במשיחה, ולא יזהו קדושה קדשם כאן, אבל לאור המבואר אתי שפיר, דמשיחתן במכנסים וכותנות היא לתרומת הדשן, אבל להיות כהנים לכל עבודת המקדש, קדשן כשהן לבושים בכל בגדי הכהונה, והזה עליהם מן הדם ומשמן המשחה, לקדשם לכל העבודות, ולכן אם חסר בגד אחד עבודתן פסולה. ב. לתרומת הדשן אין צריך להיות כהן בכל בגדי כהונה, אבל צריך שיהיה לבוש בבגדים שבהם נמשח, שעל ידי משיחתו בבגדים אלו נעשה כהן לתרומת הדשן, שהיא עבודה פחותה, ואינה צריכה להיות כהן בקדושה גדולה בכל בגדי הכהונה, אלא די בבגדים שנמשח בהם.

ואל תתמה על זה מהיכן למד ריש לקיש דבר זה, שיש קדושה של שני בגדי כהונה על ידי משיחתם, כי באמת הוא מפורש בכתוב, דהנה, לאחר משיחתם מאריך הכתוב ואומר (מ, טו-טז) "וְהִיטָה לְהִיט לָהֶם מְשַׁחְתֶּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם", והוא פלא, מה בא הכתוב ללמד בשפת יתר זו. אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבא ללמד שמישחתם עושה להם כהונה לדבר מסויים שאינו צריך כהונה של כל הבגדים, אלא לדבר שצריך רק שתי בגדים, והיינו תרומת הדשן, שכתבתי בתורה שהיא תעשה בשני בגדים אלו, וכהן הוא לעבודה זו, כיון שנמשח בהם, ולפי זה לא קשה מידי מדוע כהן מחובר בגדים כשר לתרומת הדשן, דבאמת כשהוא מלוכש כובע ואבנט אינו כזר לכל העבודות, והוא רק כדין זר אבל לא זר ממש, אלא שאינו ככהן

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

משחת את אביהם⁸.

[כא]

[כב]

(מ, כ) ויקח ויתן את העדות אל הארץ וישם את הבדים על הארץ

ויתן את הפפרת על הארץ מלמעלה:

קשה מאוד הא בעשיית הארון כתוב ששם את הבדים, והרי אסור להוציאם ומה

הפירוש כאן וישם את הבדים

(מ, כ) ויקח ויתן את העדות אל הארון וישם את הבדים על הארון.

לפלא⁹, הלא כבר כתוב שבצלאל הביא הבדים בטבעות, כמו

(מ, טו) ומשחת אתם פאשר משחת את אביהם וכהנו לי ויהיה

להית להם משחתם לכהנת עולם לדרתם:

מדוע אמר לו ה' שימשח את בני אהרן כאשר משח את אביהם

(מ, טו) כאשר משחת את אביהם. יתכן⁷ דעל מעלת אהרן לא היה

משה מתקנא, שהיה נביא ומלך וכהן גדול (זבחים קא, ב), אבל

על מעלת בניו אמרו (שמות רבה, ב, ו) אל תקרב הלום (שמות ג,

ה), ביקש לו ולזרעו כו', ואם כן אולי לא ימשח אותם בשמחה

רבה ובלב שלם, לכן אמר, ומשחת אותם מרצון גמור כאשר

[כא]

⁷ [כא] על הפסוק (מ, טו) "ומשחת אתם פאשר משחת את אביהם וכהנו

לי ויהיה להם משחתם לכהנת עולם לדרתם", יש לדקדק, מדוע דקדק

ה' לומר למשה שימשח אותם "כאשר משחת את אביהם", מה נתכון בזה.

ומבאר המשך חכמה על פי המבואר בזבחים (קא, ב) ובעוד מקומות, דמשה

היה מלך וכהן, לפיכך לא נתקנא באהרן הכהן שהוא כהן גדול, אבל לא זכה

שיהיו בניו כמעלת בני אהרן, דאמרו במדרש רבה (שמות רבה ב, ו) על

הפסוק (ג, ה) "ויאמר אל תקרב הלום", וז"ל "בקש משה שיעמדו כהנים

ומלכים ממנו. אמר ליה: אל תקרב הלום, כלומר, לא יהיו בניך מקריבים,

שכבר מתוקן אהרן אחיך. הלם זה מלכות, כמה דאת אמר: כי הביאתני עד

הלם (שמואל-ב, ז), אמר ליה הקדוש ברוך הוא: כבר מתוקן המלכות לדוד.

אבל משה זכה לשתייה - כהונה, ששימש שבעת ימי המלוואים; מלכות -

שנאמר: ויהי בישרון מלך (דברים ג) "עכ"ל.

ועל פי זה יש לומר, שחשש ה' יתברך שלא ימשח את בני אהרן בשמחה

רבה ובלב שלם כמו שמשח את אהרן, שיקנא בבני אהרן, לכן אמר ה' למשה

שימשח את בני אהרן כמו שמשך את אהרן בעצמו, ברצון גמור בלא כל

קנאה, ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: הטעם שאמר ה' למשה שימשח את בני אהרן

כמו שמשך את אהרן, כיון שמשה היה מלך וכהן גדול, ולא נתקנא

באהרן שהיה כהן גדול. אבל לא זכה משה רבינו ע"ה, שבניו יהיו

במעלת בני אהרן, לכן חשש ה' שלא ימשחם ברצון גמור כמו

שמשח את אהרן בלב שלם ובשמחה רבה, לכן אמר לו ה'

שימשחם כמו שמשח את אהרן ברצון גמור.

[כב]

⁹ [כב] על הפסוק (מ, כ) "ויקח ויתן את העדות אל הארץ וישם את הבדים

על הארץ ויתן את הפפרת על הארץ מלמעלה", יש לדקדק דפשוט הכתוב

משמע, שלקח את הבדים והביא אותם בטבעות הארון. אבל קשה, דלעיל

בעשיית הארון כבר הביא את הבדים בטבעות, ולא המתין עד להקמת

המשכן, כדכתיב (לז, ה) "ויבא את הבדים בטבעת על צלעת הארץ לשאת

את הארץ", אם כן מדוע הוצרך כאן להביא שוב את הבדים.

ואין לומר, דלעיל לא הביא את הטבעות להיות קבועות בארון, אלא הביאם

בטבעות לראות אם יהיו לפי מדתם, ואף על פי דכתיב (כה, טו) "בטבעת

הארץ יהיו הבדים לא יסרו ממנו", היינו רק לאחר שנמשח והתקדש, אבל

לפני כן היה מותר להסיר, וכאן הביאם להיות קבועים בארון - זה אי אפשר

לומר, דהנה, גם בעשיית החושן כתיב (לט, כא) "ויקפסו את החושן

מטבעתיו אל טבעת האפד בפתיל תכלת להיות על חשב האפד ולא יזח החושן

מעל האפד פאשר צנה ה' את משה", והרי עוד לא נמשחו בשמן המשחה,

מוכת, שנאסר להזיח החושן עוד לפני משיחה, אם כן הוא הדין בבדי הארון

אסור להסירן לפני משיחה, וכיון שכבר הביא את הבדים בטבעות, מדוע

כתוב כאן "וישם את הבדים על הארץ".

ומבאר המשך חכמה, דהנה יש לדקדק בלשון הכתוב דלעיל בעשיית הארון

כתיב "ויבא את הבדים בטבעת על צלעת הארץ לשאת את הארץ" נקט "על

צלעות הארון", וכאן בהקמת המשכן כתוב "על הארון", ולא כתוב על

צלעות הארון.

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

החושן מעל האפוד, אף על גב שעדיין לא נתקדשו עד הזיית הדם ושמן המשחה (ויקרא ח, ל). אולם המדקדק ימצא, כי המה הבדים היו בהטבעות משני צלעיו, והיה אצל צלעיו, אולם בעת ההקמה היו מעמידין אותם על דפנות הארון, ומשכיבין אותן

שכתוב (לז, ה) ויבא את הבדים בטבעות על צלעות הארון כו', וליכא למימר שעדיין לא נמשח דהיה מותר להסירם, רק שהביא לראות אם יהיו הטבעות לפי מדתם, אם כן קשה, דכתיב לעיל (לט, כא) וירכסו את החושן כו' אל טבעות האפוד כו', ולא יזח

מעל הארון, דהיינו שצד אחד על הקרקע, והצד השני עולה גבוה מעל הארון, ובכך מקיים את הכתוב שלא יסורו ממנו. ובשעה שנסעו, היו מביאים את הבדים שוב בצלעות הארון לשאת אותו.

ועל פי זה יתבאר הכל ככפתור ופרח, דכאשר עשה בצלאל את הארון, הביא את בדיו בתוך הטבעות בצלעות הארון, לכן כתוב "בצלעות הארון", אבל כאן בהקמת המשכן שהניח את הבדים סמוכין על הארון ועומדים כתוב "על הארון", היינו שעומדים על הקרקע ונשענים על הארון, וגובהן מעל הארון.

ועכשיו לא קשה מדוע הוצרך לשים את הבדים לאחר שבצלאל כבר הביא את הבדים, כי בצלאל הביאם לטבעות בשעת עשיה לצלעות הארון, וכאן משה העמידן בהקמת המשכן "על הארון", וזה פירוש הכתוב כאן בהקמת המשכן "ויקח ויתן את העדת אל הארון וישם את הבדים על הארון ויתן את הפפרת על הארון מלמעלה", היינו שנתן לארון את העדות, ונטל את הבדים שהיו שוכבים בטבעות בצלעות הארון, והעמידן, ושם אותם עומדים נסמכים על הארון, ולאחר מכן כיסה את הארון עם הכפורת. [לכן אי אפשר לפרש כונת המשך חכמה, שהניחן בשכיבה על הארון, שהרי רק לאחר מכן הניח את הכפורת, והכפורת מכסה את כל הארון. ועוד דלשונו מדודקדק שהיו עומדים, שכתב "והיה אצל צלעיו", היינו כעשיה ובמשא היו שוכבים על צלעיו]. וזה עומק הפשט.

[ואל תתמה על זה, דלפי זה לא היו הבדים בולטים בפרוכת, דכאמת רק בבית המקדש היו בולטים, ולא מצאנו מקור שהיו בולטים במשכן].

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא. דהנה להלן במסע המחנות כתוב במדבר (ד, ו) "ויתנו עלינו קסוי עור תחש ופרשו בגד פליל תכלת מלמעלה ושמנו בדיו", ויש להקשות, מה שימה היא זו, דהרי לא יסורו ממנו כתיב. אבל לפי המובאר הוא נפלא מאוד, ששמו את הבדים בצלעות הארון לשאת אותו, שהיו עד עכשיו בהקמתו עומדים.

ועל פי זה מיושב מה שהקשו התוס' ביומא (שם, ד"ה כי כתיב) היא הקושיא הנ"ל במדבר, ונדחקו מאוד בביאור ענין הבדים, וגם כתבו שהיו בולטין במשכן כרדי אשה. וכל זה דלא כשיטת המשך חכמה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

[אבל הביאור בכל זה, בהקדים עוד, הא דאיתא ביומא (עב, א) "רבי יוסי ברבי חנינא רמי: כתיב (כה, טו) בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו, וכתיב והובא את בדיו בטבעת, הא כיצד, מתפרקין ואין נשמטין. תניא נמי הכי: בטבעת הארון יהיו הבדים. יכול לא יהיו זזין ממקומן - תלמוד לומר והובא את בדיו בטבעת, אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין - תלמוד לומר בטבעת הארון יהיו הבדים, הא כיצד, מתפרקין ואין נשמטין" ע"כ. ופירש רש"י וז"ל "מתפרקין ואינן נשמטים - בראשיהם היו עבים, והכניס ראשן אחד בדוחק בטבעת, ובאמצען היו דקין, הלכך לא היו נדחקין בטבעות, אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן, אבל אינן נשמטין לצאת מהן לפי שהן עבים בראשיהן." עכ"ל.

ובאמת הלשון מתפרקין דחוק מאוד לפירוש רש"י. אבל הריטב"א כתב (שם) וז"ל "ור"ז פירש דאין נשמטין לגמרי, אבל יכולין היו לישמט על ידי פירוק הקשרים והחוליות שהיו שם בטבעות" עכ"ל, וכן כתב בתוספות הרא"ש (שם) וז"ל "מתפרקין ואינן נשמטין. פרש"י שהיו עבין לצד ראשיהם ומכניסין אותן בדוחק ואם הסירן בדוחק לוקה, ובחנם דחק לפרש כן, אלא הכי קאמר, מתפרקין, יכול אדם להזיזן בתוך הארון הנה והנה, ובלבד שלא ישימטם לגמרי לחוץ". עכ"ל.

הנה מבואר דלפי שיטת ר"י ותוס' הרא"ש מותר להוציא את הבדים מהטבעות, וזה הפירוש מתפרקין, היינו מהטבעות, אבל לא נשמטין מהארון, דהיינו שתמיד יהיו הבדים עם הארון, דהיינו שוכבים עליו או בצדו וכדו', דלא כשאר הבדים של המנורה והשולחן והמזבח שבזמן הקמת המשכן לא היו נמצאים בסמיכות להם, ורק בשעת משאם היו מביאים אותם. וכן מפורש ברבינו חננאל (שם) וז"ל "ושנינן, מתפרקין ולא היו נשמטין. אלא כגון תלויין היו".

ועל פי זה יתבאר היטב הכל, דבשעה שהיו נושאים את המשכן, היו מכניסים את הבדים בטבעות שהיו על צלעות הארון, [ומחלוקת רש"י והרמב"ן בחומש, היכן מקום הטבעות, אינו שייך כלל דברי המשך חכמה], והיו הבדים שוכבים, כדי שיהיו ארוכים משני הצדדים לשאת את הארון, אבל בשעת הקמת המשכן היו מסירין את הבדים מהטבעות שבצלעות הארון, והיו מעמידים את הבדים לגובה לאורך, נסמכים על הארון, וראשן

משך חכמה

פרשת ויקהל-פקודי. פסקא יח-כג מפרשת פקודי

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לְרַחֵצָה:

מדוע כתוב "לרחצה", הא מפורש לאחר מכן שירחצו מהם

(מ, ל) ויתן שמה מים לרחצה. פירוש¹¹, דמים חיים נובעים, הווי מידי דחזי לאדם לשתות. אבל מי גשמים מכונסים אינם ראויים לשתית אדם רק לבהמה, וכדאמר פרק עושין פסין (עירובין כא, א), לא התירו פסי ביראות אלא מים חיים בלבד, מידי דחזי לאדם. ולכן, לשתית סוטה, הווי אמינא דחזי לאדם, לכן אמר שנתן מים לרחצה, והמה של שאר מימות דלא קיימי לאדם, כחכמים החולקים על רבי ישמעאל (סוטה טו, ב), דאמר מי כיוור מי מעיין הם, ודו"ק¹².

וחכמים סוברים שמי כיוור כשרים משאר מימות. ולפי חכמים מתיישב היטב לשון הכתוב, דבכונה כתוב "לרחצה", ללמד, שאין צריך מים חיים הראויים לשתית אדם, אלא די במים "לרחצה" שאינם מים חיים. אלא שיש להקשות, הא לחכמים סתם מים אינם מי מעיין, ולכן סוברים דמי כיוור הם מכל מימות, אם כן מדוע הוצרך הכתוב לכתוב "לרחצה" ללמד דאינם מי מעיין, מהיכי תיתי שיהו מי מעיין, הא סתם מים כתיב. ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר בסוטה (טו, ב), דסוטה היתה שוטה מימי הכיור, וכדפירש רש"י (שם) וז"ל "מן הכיור – דכתיב (במדבר ה, יז) מים קדושים, ואין קדושים אלא שנתקדשו בכלי, הכי תניא בסיפרי" עכ"ל. וכיון שמפורש בכתוב שסוטה שותה מממימי הכיור, הווי אמינא, דכיון שמים מכונסים אינם ראויים לשתיה, על כורחך גלי לן קרא דמים דכיוור הם מי מעיין, שיהיו ראויים לשתית סוטה, דכתיב בה ליטול מממימי הכיור, לפיכך הוצרך הכתוב לכתוב "לרחצה", ללמד, שאף על פי כן אין צורך שיהיו מי הכיור מי מעיין. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹² תמצית דבריו: הטעם שכתוב "לרחצה", אע"פ שהוא מפורש בכתוב שירחצו ממנו, דבא ללמד, שאין צורך במי מעיין, ודי במים מכונסים שאינם ראויים לשתיה, דמים מכונסים אינם ראויים לשתית אדם. ואע"פ שסתם מים – אינם מים חיים, מכל מקום, הווי אמינא, דכיון שסוטה שותה מממימי הכיור, על כורחך יהו מים חיים.

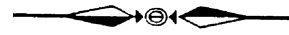
מלמעלה מעל הארון, ולכך כתיב ויקח ויתן את העדות כו', וישם את הבדים על הארון, היינו שמתחילה היו על צלעיו, ובעת הקמתו היה מניחן על הארון, וזה עומק פשוטו. אבל בפרשת במדבר כתיב (ד, ו) ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה כו' ושמו בדיו, היינו ששימו אותם על צלעות הארון, ולא יהיו מונחים על הארון. ובזה מסולק מה שתמהו על זה התוספות יומא דף עב, א ד"ה כי כתיב, עיין שם. והנראה לעניות דעתי כתבתי, ודו"ק¹⁰.

[כג]

(מ, ל) וישם את הפיר בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה מים

¹⁰ תמצית דבריו: קשה, מדוע כתוב כאן ששם את הבדים, והרי כבר בעשייה כתוב ששם את הבדים, ואסור להסירם. אבל הביאור בכל זה, שאיסור הסרת הבדים הוא לא מהטבעות, אלא מהארון, שלעולם יהיו סמוך לו. לפיכך, בשעת עשייה, ובשעה שהיה נושא את הארון, היו הבדים בטבעות הארון על צלעות הארון בשכיבה, אבל בשעת הקמת המשכן היו מוציאים אותם מהטבעות, ומעמידים אותם, שגובהן עולה מעל הארון. וזה הפירוש כאן, ששם את הבדים מעל הארון. וזה הפירוש במדבר, במסע, שכתוב ששם את הבדים, היינו שהכניסם לטבעות על צלעות הארון, וזה על פי שיטת רבינו חננאל ותוס' הרא"ש ביומא, דלא כרש"י.

[כג]

¹¹ [כג] על הפסוק (מ, ל) "וישם את הפיר בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה", יש לדקדק, מדוע כתוב "לרחצה", הא מפורש לאחר מכן שרוחצים מהם, דכתיב (פסוק לא) "וירחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם".

ומבאר המשך חכמה, דהנה מים חיים בלבד ראויים לשתית אדם, אבל מי גשמים היינו מים מכונסים אינם ראויים לשתית אדם אלא לרחצה, או לשתית בהמה, כמבואר בעירובין (כא, א). והנה נחלקו בסוטה (טו, ב) ובזבחים (כב, ב) מה הם מי כיוור, דרבי ישמעאל סובר שמי כיוור מים חיים,

